

ньої школи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 / М.А. Віднічук. – К., 2003. – 19 с.

4. Давиденко А.А. Методика розвитку творчих здібностей учнів у процесі навчання фізики (теоретичні основи): [монографія] / А.А. Давиденко. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф»», 2004. – 264 с.

5. Меерович М.И. Теории решения изобретательских задач / М.И. Меерович, Л.И. Шрагина. – Минск: Харвест, 2003. – 428 с.

6. Методичні вказівки до підготовки робіт на Національний конкурс науково-технічних проєктів учнів «Intel-Техно Україна» / [укладачі М.А. Дмитренко, Н.Т. Мосякіна]. – К.: Спільна лабораторія оперативної поліграфії ННК «ІПСА» та ФТІ НТУУ «КПІ», 2012. – 60 с.

7. Охорона інтелектуальної власності в Україні / [С.О. Довгий, В.О. Жаров, В.О. Зайчук та ін.]. – К.: Форум, 2002. – 319 с.

8. Охорона промислової власності в Україні: монографія / [О.Д. Святоцький, В.Л. Петров, Г.О. Андрощук та ін.]; за ред. О.Д. Святоцького, В.Л. Петрова. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 1999. – 400 с.

9. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.

10. Шут М.І. Науково-дослідна робота з фізики у середніх та вищих навчальних закладах: навч. посіб. / М.І. Шут, В.П. Сергієнко. – К.: Шкільний світ, 2004. – 128 с.

УДК 378.091.3-051

ПРОЕКТНЕ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ (АНГЛОМОВНОЇ) КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Галацин К.О., к. пед. н., доцент,
доцент кафедри англійської мови технічного спрямування
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

У статті розкривається сутність поняття іншомовної компетентності особистості та особливості її формування у студентів вищих навчальних закладів. Аналізується зміст проєктного навчання та його роль у формуванні англомовної комунікативної компетентності; характеризуються управлінські функції викладача англійської мови у підготовці студентами проєкту.

Ключові слова: проєкт, проєктне навчання, компетентність, іншомовна компетентність, формування англомовної комунікативної компетентності студентів.

В статье раскрываются сущность понятия иноязычной компетентности личности и особенности ее формирования у студентов высших учебных заведений. Анализируется содержание проектного обучения и его роль в формировании англоязычной коммуникативной компетентности; характеризуются управленческие функции преподавателя английского языка в подготовке студентами проекта.

Ключевые слова: проект, проектное обучение, компетентность, иноязычная компетентность, формирование англоязычной коммуникативной компетентности студентов.

Halatsyn K.O. PROJECT-BASED LEARNING IN FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE (ENGLISH) COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS AT HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

In article the essence of the concept foreign language competence of the personality and features of its formation on students at higher educational institutions reveals. The content of project-based learning and its role in the formation of English-speaking communicative competence is analyzed; administrative functions of the teacher of English in preparation by students of the project are characterized.

Key words: project, project-based learning, competence, foreign language competence, formation of English-language communicative competence of students.

Постановка проблеми. У сучасних умовах інтеграції України до Європейського простору, в період реформування її відносин з іншими державами зростають вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців. Йдеться не лише про їхню високу професійну майстерність, про готовність

до праці в нових ринкових відносинах, але й про формування іншомовної компетентності.

Навчання іноземної мови сьогодні є важливою складовою частиною професійної освіти, що має забезпечувати студентів не тільки відповідним рівнем знань мови,

вміннями та навичками використовувати її в різноманітних ситуаціях, але й сприяти успішній реалізації потенціалу навчального предмета [5]. А отже, проблема пошуку нових шляхів формування іншомовної (англомовної) компетентності у студентів вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ) є складною і потребує її теоретико-практичного вирішення. Звідси логічним є акцент саме на проектному навчанні, яке активізує самостійність студента, мобілізує мислення, забезпечує пізнання нового не від теорії до практики, а, навпаки, – теоретичне осмислення через застосування, що власне й визначає специфіку вивчення англійської мови, головним компонентом змісту навчання якої є не основи наук, а способи діяльності: читання, говоріння, аудіювання, письмо.

Отже, проблема формування іншомовної компетентності студентів вищої школи шляхом застосування методу проектів як одного з інтерактивних методів є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів вищих навчальних закладів є не новою і достатньою мірою розробленою вченими (праці А. Борозенець, Н. Гавриленко, К. Галацин, О. Григоренко, М. Євдокімова, В. Зикова, Е. Комарова, Н. Кучеренко, Т. Лучкіна, Ю. Маслова, О. Метьолкіної, О. Фадейкіна та ін.). Так, наприклад, Ю. Солондікова іншомовну комунікативну компетентність розглядає як одну з важливих умов удосконалення професійної підготовки майбутнього фахівця. Авторка зауважує, що саме іншомовна комунікативна компетентність є комплексним особистісним ресурсом, що забезпечує можливість ефективної взаємодії у процесі використання іноземної мови як засобу вирішення важливих професійних задач [8]. У свою чергу, О. Ящук [10] стверджує, що у процесі навчання іноземної мови у ВНЗ процес формування комунікативної компетентності мусить обов'язково відповідати сучасним вимогам до професійної підготовки, а відтак підвищувати і її ефективність на основі: 1) розгляду й аналізу різних підходів і напрямів, що визначають роль комунікативної компетентності в розвитку сучасного суспільства; 2) визначення вимог до студента як особистості, як фахівця, що володіє іноземною мовою на необхідному рівні; 3) визначення змісту, форм і методів формування комунікативної компетентності майбутнього фахівця; 4) формування розвитку іншомовної комунікативної компетентності за різними видами мовленнєвої діяльності [6].

У контексті дослідження конструктивним є визначення іншомовної комунікативної компетентності як комплексу знань, умінь і навичок, які дають змогу успішно використовувати іноземну мову (в нашому випадку – англійську) для спілкування у професійній діяльності задля як професійного самовдосконалення, так і особистісного становлення та розвитку [3].

Оскільки іншомовна комунікативна компетентність як складна інтегративна особистісна властивість майбутнього фахівця містить два взаємообумовлених складника: діяльнісний (уміння, знання, навички та способи здійснення професійної діяльності) та комунікативний (уміння, знання, навички та способи здійснення професійного спілкування) [9], то в програмі з англійської мови для ВНЗ стверджується, що метою навчання іноземної мови у вищій школі є оволодіння мовою як засобом комунікації, який сприяє розвитку у студентів здатності використовувати її як інструмент спілкування в умовах взаємодії в полікультурному просторі та набуття професійно спрямованої іншомовної компетентності для успішного виконання майбутньої професійної діяльності [7].

Отже, як свідчить аналіз педагогічної та методичної літератури, проблема формування англійської комунікативної компетентності досліджувалася в різних аспектах. Однак, як переконує реальність практичної діяльності вищої школи, досліджувана проблема залишається вельми актуальною. Студенти недостатньою мірою вмотивовані на навчання англійської мови, а отже, і рівень їхніх знань не відповідає вимогам сучасності.

Постановка завдання. Саме тому метою статті є аналіз особливостей застосування проектного навчання у ВНЗ задля оптимізації формування іншомовної компетентності студентів – майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз психолого-педагогічної літератури дає підстави для твердження, що проектне навчання за своєю суттю є особистісно зорієнтованим, тобто дає змогу студентам пізнавати нове на власному досвіді й досвіді інших, що й стимулює їхні пізнавальні інтереси й уможливорює усвідомлення ситуації успіху в навчанні. В основі проектного навчання лежить ідея креативного засвоєння студентами знань шляхом самостійної пошуково-дослідницької діяльності, тобто проектування, продуктом якого є конкретний навчальний проект (це може бути певна презентація, звіт, виступ, реферат тощо).

Оскільки метою формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців є максимальне наближення їх професійної діяльності до реальних умов сьогодення (у тому числі й інтеграції у світовий простір, поглиблення міждержавних зв'язків тощо), то застосування проектного навчання є, на нашу думку, найбільш продуктивним. Саме тому студенти з навчальної дисципліни «англійська мова» отримували конкретне завдання, яке вони мали підготувати за певний період часу, а пізніше презентувати перед аудиторією слухачів – студентів не лише своєї групи, а цілого курсу чи навіть факультету. Акцент у цих завданнях був спрямований на комунікативну взаємодію, психологічні аспекти комунікативної підготовки студентів, педагогічні умови формування комунікативної культури та окремих комунікативних умінь і навичок, а також іншомовної комунікативної компетентності.

Захист такого проекту наочно демонстрував рівень сформованості професійних рис студентів та їхньої комунікативної культури й іншомовної компетентності, зокрема. Перевага надавалася самостійній підготовці, тому такий підхід сприяв не тільки збагаченню комунікативного досвіду майбутніх фахівців, а й розвитку відповідальності, допитливості та ініціативності.

Основна мета застосування методу проектів у процесі дослідження полягала в розвитку пізнавальних умінь і навичок студентів, формуванні умінь орієнтуватися в інформаційному просторі, самостійно конструювати свої знання та інтегрувати їх з різних галузей науки.

Структурні компоненти проектного навчання подано нами на рис. 1.

Студенти усвідомлювали, що проект – це проблема, планування або проектування, пошук інформації, продукт і презентація.

У процесі формування іншомовної комунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладів ми використовували запропоновану О. Коберником наступну характеристику структурування змісту навчального матеріалу у проектному навчанні:

1) вибір теми проекту, його типу, кількості учасників;

2) продумування можливих варіантів проблем, які важливо дослідити в рамках визначеної тематики. Самі ж проблеми висувуються студентами з подачі викладача (навідні запитання, ситуації, що сприяють визначенню проблем, відеоряд з тією ж метою і т.д.). Тут доречно «мозкова атака» з наступним колективним обговоренням;

3) розподіл завдань по групах, обговорення можливих методів дослідження, пошуку інформації, творчих рішень;

4) самостійна робота учасників проекту за своїм індивідуальними чи груповим дослідницьким творчим завданням;

5) проміжні обговорення отриманих даних у групах (на заняттях у науковому гуртку, проблемній групі, у груповій роботі в бібліотеці, медіатеці та ін.);

6) захист проектів, їх презентація;

7) колективне обговорення, експертиза, оголошення результатів зовнішньої оцінки, формулювання [4].

Особливий акцент у дослідженні зроблено на управлінні проектом з боку викладача англійської мови. Так, реалізуючи інформаційно-аналітичну функцію, викладач на основі опитувань, спостереження, індивідуальних бесід формує банк даних про пізнавальні інтереси студентів, рівень їх загального розвитку та англійської підготовки. Далі, реалізуючи мотиваційно-цільову функцію, педагог разом зі студентами визначає цілі проектної діяльності, актуальність теми проекту, мотивує студентів до роботи над ним. Далі, викладач разом зі студентами окреслює шляхи і способи досягнення мети; розробляє конкретний план роботи над проектом, що й власне становить планово-прогностичну функцію управління проектом з боку викладача. Організаційно-виконавська функція забезпечує виконання наміченого плану згідно з графіком роботи, консультування студентів, що й мотивує їх до пошукової діяльності. Поточний контроль діяльності студентів та аналіз результатів їх пошукової роботи становить зміст контрольної-діагностичної функції.

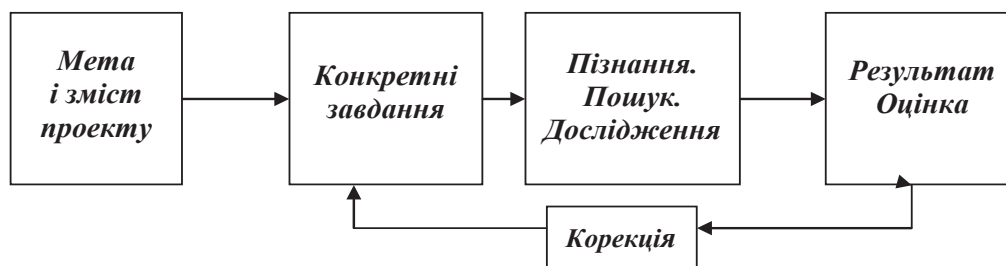

Рис. 1. Модель проектної технології

І, нарешті, завершує роботу над проектом корегування одержаних результатів і визначення подальших шляхів дослідження проблеми, тобто реалізація корекційно-регулятивної функції [1; 2].

Для прикладу, наведемо застосування методу інформаційного проекту під час вивчення теми «Вища освіта у світі», застосовного нами для студентів третіх курсів. Студенти з різних груп готують презентацію проекту, наприклад, «Вища освіта в Англії», «Вища освіта в Нідерландах», «Вища освіта в Португалії» тощо. Студенти наперед ознайомлені з переліком критеріїв, які будуть використовуватися під час його оцінки, а саме: аргументованість важливості теми проекту; глибина дослідницької проблеми; оригінальність запропонованих рішень; якість виконання продукту; переконливість презентації.

Саме цей метод розвивав ініціативу студентів, привчав до планової роботи, вчив зважувати всі обставини і враховувати можливі труднощі, привчав спостерігати, перевіряти себе в роботі, навчав правильно вести звітність, розвивав наполегливість у досягненні мети, самостійність, розширював сферу інтересів, обрії пізнання світу, реального і мисленнєвого спілкування. Проектна діяльність студентів, як з'ясовано нами в ході дослідження, ефективна тому, що мотивує студента до самостійної роботи, вибору оптимальних форм і методів її організації, зокрема до чіткого її планування, визначення порядку дій і відповідних засобів, аналізу власних наявних знань і вмінь успішної діяльності, а також визначення та пояснення недоліків в організації певного виду діяльності та окреслення шляхів подальшого її вдосконалення.

Особлива увага приділялася мові студентів, їх презентаційним якостям, умінням доводити й переконувати. Одразу наголосимо на тому, що проектна діяльність передбачала напрацювання в студентів таких якостей і умінь, які б дали змогу знайти своє місце в майбутньому професійному житті. Йдеться про: вміння швидко адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях, генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення, творчо мислити, бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, працювати в команді, запобігати та виходити з будь-яких конфліктних ситуацій, планувати стратегію власного життя, орієнтуватися в системі різноманітних суперечливих і неоднозначних цінностей, визначати своє кредо і свій стиль; здатність критично мислити та використовувати набуті знання й уміння в повсякденному житті.

З огляду на окреслене, емоційно стабільна взаємодія між суб'єктами навчально-виховного процесу вищого навчального закладу забезпечувала атмосферу доброзичливості, щирості, демократичності. Альтруїзм і емпатія викладача в поєднанні з його повагою до думок, вчинків студентів, довіра, чуйність сприяли розвитку комунікативної культури.

Висновки з проведеного дослідження. Ефективність вивчення іноземної мови майбутніми фахівцями, як і процесу формування іншомовної комунікативної компетентності, за нашим переконанням, залежить від конструктивно обраних теоретичних підходів до розробки методики вивчення англійської мови та її впровадження в педагогічну практику. З іншого боку, аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що професійна підготовка студентів ВНЗ має враховувати зв'язки майбутньої професійної діяльності з навколишнім середовищем, суспільством, людиною, тобто діяльність будь-якого фахівця має бути гуманістичною, особистісно зорієнтованою, креативною. Звідси висновок, що формування іншомовної комунікативної компетентності є надзвичайно актуальною проблемою, яка вимагає продуктивного вирішення. Одним із шляхів формування англійської комунікативної компетентності є застосування проектного навчання студентів у процесі вивчення ними англійської мови.

Подальшого дослідження потребує розробка конкретних методичних рекомендацій щодо застосування інноваційних технологій задля формування іншомовної комунікативної компетентності студентів ВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Амірагова Н.С. Впровадження інтерактивних технологій у процесі навчання іноземних мов. Використання інтерактивних методів при викладанні мови та літератури у середніх та вищих навчальних закладах: матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. Євпаторія: РВНЗ Кримський гуманітарний університет, 2009. С. 54–57.
2. Галацин К.О. Особливості формування комунікативної культури студентів вищих технічних навчальних закладів. Науковий вісник ВНУ ім. Лесі Українки. Луцьк: РВВ Вежа, 2012. № 8(233). С. 54–58.
3. Катрич Н.Д. Формування іншомовної компетентності студентів політехнічного коледжу. URL: <http://intkonf.org/katrich-nd-formuvannya-inshomovnoyi-kompetentnosti-studentiv-politehnichnogo-koledzhu/>.
4. Коберник О.М. Коберник О.М. Проектно-технологічна система трудового навчання. Трудова підготовка в закладах освіти. 2003. № 4. С. 8–12.
5. Перськова Т.Н. Межкультурная коммуникация и корпоративная культура: Учебное пособие для студен-

тов вузов по специальности «Лингвистика и межкультурная коммуникация». М.: Логос, 2006. С. 209.

6. Пассов Є.І. Комунікативний метод навчання іншомовному мовленню. К., 2001. 212 с.

7. Програма з англійської мови для професійного спілкування / кол. авторів Г.С. Бакаєва, О.А.Борисенко, І.І. Зуенок, В.О. Іваніщева та ін. К.: Ленвіт, 2005. 119 с.

8. Солодовникова Ю.Ю. Формирование иноязычной коммуникативной компетентности как условие совершенствования профессиональной подготовки специалиста социальной работы: автореф. дис. ... на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования». Курск, 2009. 28 с.

УДК 378:316.454.52

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ

Дуброва А.С., аспірант

Рівненський державний гуманітарний університет

Статтю присвячено проблемі формування готовності майбутніх фахівців до міжкультурного спілкування. Звертається увага на пошук шляхів підвищення якості освіти. Обґрунтовано доцільність використання інноваційних технологій, зокрема комп'ютера та Інтернету, а також різноманітних методів і прийомів під час навчального процесу. Визначено мету вивчення іноземної мови професійного спілкування та зміст іншомовної підготовки майбутніх фахівців немовних спеціальностей вищих навчальних закладів.

Ключові слова: формування готовності, вивчення іноземної мови, інноваційні технології, міжкультурне спілкування, методи навчання.

Статья посвящена проблеме формирования готовности будущих специалистов к межкультурному общению. Обращается внимание на поиск путей повышения качества образования. Обоснована целесообразность использования инновационных технологий, в частности компьютера и Интернета, а также различных методов и приемов во время учебного процесса. Определены цели изучения иностранного языка профессионального общения и содержание иноязычной подготовки будущих специалистов неязыковых специальностей высших учебных заведений.

Ключевые слова: формирование готовности, изучение иностранного языка, инновационные технологии, межкультурное общение, методы обучения.

Dubrova A.S. PROBLEM OF FORMATION OF FUTURE SPECIALISTS' READINESS TO INTERCULTURAL COMMUNICATION

The article is devoted to the problem of forming the readiness of future specialists for intercultural communication. Attention is drawn to finding ways of improvement the quality of education. The expediency of the use of innovative technologies, in particular the use of computers and the Internet, is substantiated; various methods and techniques during the educational process. The purpose of studying the foreign language of professional communication and content of foreign language training of future specialists of non-language specialties of higher educational establishments is determined.

Key words: formation of readiness, foreign language learning, innovative technologies, intercultural communication, teaching methods.

Постановка проблеми. Українському суспільству потрібні сучасно освічені дійові люди, спроможні самостійно приймати відповідальні рішення в ситуації вибору, бути динамічними, мобільними, конструктивними спеціалістами. Такі вимоги посилюють увагу до проблеми підготовки фахівця, компетентного у сфері своєї професійної діяльності, здатного до продуктивної праці за фахом на рівні світових стандартів, постійного самовдосконалення й саморозвитку. Вихід країни на світовий ринок, розширення співробітництва, а також політич-

ний вплив на вимоги до випускників вищих закладів освіти на сьогодні сприяли тому, що обов'язковою характеристикою сучасного фахівця стало знання іноземної мови.

Успішна діяльність підприємства на міжнародному ринку, кар'єрне зростання та можливість отримання освіти за кордоном залежать, зокрема, також від рівня комунікативної компетенції спеціаліста, дозволяючи використовувати іноземну мову як у навчальній, так і в професійній діяльності.

Необхідність володіння іноземною мовою спеціалістом будь-якого напрямку підготов-